

Polona Glušič, Gorazd Kovačič in Eneja Rusjan

IV Položaj samozaposlenih oseb v Sloveniji in primerljivih socialnopravnih sistemih

1 Uvod

Število oseb s statusom samozaposlenih je bilo v Sloveniji po podatkih SURS v decembru 2019 znašalo približno 92.000, kar je predstavljalo približno 10,2 % vsega delovno aktivnega prebivalstva v istem obdobju.¹ Vendar pa se te osebe spopadajo z drugačno pravno obravnavo kot primerljivimi delavci, ki so zaposleni, nekateri celo s položajem prekarnosti. Prebivalstvo Slovenije se počasi stara in potrebujemo večje število delovno aktivnega prebivalstva, produktivnega prebivalstva, ki bo sodelovalo v socialnem sistemu solidarnosti. Vseskozi se samozaposleni borijo za boljšo obravnavo in iščejo nove poti do zelenega cilja, ki bi jim zagotovil enakopravnejšo obravnavo v primerjavi z zaposlenimi delavci.

2 Položaj samozaposlenih oseb v slovenski pravni ureditvi

Opredelitev pojma samozaposlene osebe v večini držav ne predstavlja lahkega opravila. Ponekod je pojem opredeljen v pravu socialne varnosti, drugje si je potrebno pomagati z opredelitvami delovnega prava ali pa celo davčnega prava.

---

1 SURS, Delovno aktivno prebivalstvo, Slovenija, december 2019, dostop prek <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8658> (28. 3. 2020).

V našem pravnem sistemu definicije samozaposlene osebe ni v Zakonu o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR-1), temveč izhaja iz Zakona o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1), ki v šestem odstavku 3. člena opredeljuje samostojnega podjetnika kot fizično osebo, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja. Ta za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem, tako podjetniškimi kot zasebnimi. Firma mora vsebovati ime in priimek podjetnika, oznako, da gre za samostojnega podjetnika (s. p.), oznako dejavnosti in morebitne dodatne sestavine, z dejavnostjo pa lahko samostojni podjetnik začne, ko je pri AJPES vpisan v Poslovni register Slovenije.²

Na področju prava socialne varnosti je v 15. členu ZPIZ-2 samozaposlena oseba opredeljena kot oseba, ki samostojno opravlja pridobitno ali drugo dovoljeno dejavnost. Kot pridobitna dejavnost se šteje vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu z namenom pridobivanja dobička, kot druga dovoljena dejavnost pa posamezne poklicne dejavnosti, za katere je predviden vpis v register, imenik ali drugo evidenco. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju na drugi strani ne pozna pojma »samozaposlena oseba«, temveč le opisno opredeljuje to skupino zavarovancev. Iz pete točke prvega odstavka 15. člena namreč izhaja, da so zavarovanci tudi osebe, ki kot svoj edini ali glavni poklic v Sloveniji samostojno opravljajo gospodarsko ali poklicno dejavnost.³

Omenimo naj še 55. člen Zakona o varnosti in zdravju pri delu, ki se glasi: »Oseba, ki opravlja pridobitno ali drugo poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic, pa ne zaposluje drugih delavcev in v delovni proces ne vključuje drugih oseb (v nadaljnjem besedilu: samozaposlena oseba), je v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi o varnosti in zdravju pri delu odgovorna za svojo varnost in zdravje ter za varnost in zdravje drugih oseb, na katere vplivajo njena dejanja ali opustitve.« V drugem odstavku istega člena pa je določeno še, da se kot samozaposlena oseba šteje tudi oseba, ki je v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zavarovana kot kmet in ne zaposluje delavcev in v delovni proces ne vključuje drugih oseb, razen družinskih članov na kmetijah, v skladu s predpisi o kmetijstvu.⁴

Samozaposlena oseba je torej oseba, ki opravlja ekonomsko aktivnost z namenom pridobitve dobička in ni delavec ali javni uslužbenec. Bistvena značilnost vseh samozaposlenih oseb je, da delo opravljajo samostojno in neodvisno. Gre

2 Rajgelj, Pravni vidiki prekarizacije dela (2018), str. 304.

3 Bagari, Pravice in obveznosti delavcev v nestandardnih oblikah dela (2019), str. 279.

4 Člen 55 Zakona o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1), Ur. l. RS, št. 43/2011.

za ekonomsko aktivne osebe, ki opravljajo delo zunaj delovnega razmerja in niso delavci. To velja tudi v sistemu socialne varnosti, v katerem lahko zakonodajalec za različne skupine aktivnih oseb predvidi različne pravne posledice. Cilj, ki ga mora pri tem zasledovati, pa je zagotovitev učinkovite varnosti ob nastanku socialnega primera tudi samozaposlenim osebam.⁵

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) je s svojo uveljavitvijo leta 2013 prinesel nov institut, gre za t. i. ekonomsko odvisno osebo. Ta je opredeljena v 213. členu ZDR-1, ki pravi: »Ekonomsko odvisna oseba je samozaposlena oseba, ki na podlagi pogodbe civilnega prava, osebno, za plačilo, samostojno in dlje časa opravlja delo v okoliščinah ekonomske odvisnosti ter sama ne zaposluje delavcev. Ekonomska odvisnost pomeni, da oseba najmanj 80 odstotkov svojih letnih dohodkov pridobi od istega naročnika.«⁶ Naročnikov je seveda lahko več, le da prihodki od enega presežejo 80 odstotkov. V to skupino ne spadajo osebe, ki so osebno podrejene, temveč tiste, pri katerih ni subordinacije.

Ekonomsko odvisni osebi je v določeni meri zagotovljeno omejeno delovno pravno varstvo, kljub temu da ZDR-1 velja za delavce, kar pa ekonomsko odvisna oseba, kot že rečeno, ni. Če posebni predpisi ne določajo drugače, se za ekonomsko odvisno osebo uporabljajo določbe ZDR-1 o prepovedi diskriminacije, zagotavljanju minimalnih odpovednih rokov, prepovedi odpovedi pogodbe v primeru neutemeljenih razlogov, zagotavljanju plačila za pogodbeno dogovorjeno delo, kot je primerljivo za vrsto, obseg in kakovost prevzetega dela, upoštevanje kolektivno pogodbo in splošne akte, ki zavezujejo naročnika, o obveznosti plačila davkov in prispevkov, ter uveljavljanju odškodninske odgovornosti. Tak posebni pravni položaj, ki le v manjši meri in posredno izhaja iz 214. člena ZDR-1, med drugim pomeni, da je pri zagotavljanju plačila ekonomsko odvisni osebi za pogodbeno dogovorjeno delo potrebno upoštevati tudi strošek plačila prispevkov. To pomeni, da mora pogodbeno cena biti primerljivo višja, saj je samozaposleni dolžan plačevati prispevke v celoti – tako prispevek delavca, kot delodajalca.

Ekonomsko odvisna oseba je po zaključku vsakega koledarskega ali poslovnega leta dolžna obvestiti naročnika, od katerega je ekonomsko odvisna, o upravičenosti do omejenega delovno pravnega varstva in o pogojih, pod katerimi deluje. Pri tem mora naročniku posredovati vsa dokazila in informacije, potrebne za presojo obstoja ekonomske odvisnosti.⁷ Sporno pri tem

5 Strban, Socialna varnost oseb aktivnih zunaj delovnega razmerja (2008), str. 348.

6 Člen 213 Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1), Ur. l. RS, št. 81/2019.

7 Člen 214, ZDR-1.

institutu je vprašanje stvarne pristojnosti v primeru spora med ekonomsko odvisno osebo in naročnikom. V tem primeru se delovnopravno varstvo preliva v civilno sfero. Potencialni spori med tema osebama niso delovno pravni spori in zanje ni pristojno delovno sodišče, ampak gre za gospodarski spor.

Samozaposlene osebe so lahko vključene v enoten, univerzalen sistem socialne varnosti, v katerega so vključene vse aktivne skupine prebivalstva (tudi delavci), lahko pa se socialna varnost samozaposlenih oseb zagotavlja v posebnem sistemu socialnega zavarovanja, v katerega so vključene le samozaposlene osebe. Prednost slednje ureditve je lahko v tem, da imajo samozaposlene osebe morebiti večji občutek pripadnosti »svojemu« sistemu in rednejše plačevanje prispevkov, medtem ko univerzalna organizacija in upravljanje po drugi strani lahko ne upoštevatva posebnega položaja samozaposlenih oseb, vendar je upravljalna struktura enostavnejša.⁸ V slovenski ureditvi poznamo enoten sistem.

Temelj vseh sistemov obveznega zdravstvenega zavarovanja predstavljajo osebe, ki so vanj vključene na podlagi zakonske prisile. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (v nadaljevanju ZZZVZZ) v 15. členu tako določa petindvajset kategorij obveznih zavezancev, med katerimi so tudi samozaposleni.⁹ Samostojni podjetnik in družbenik, ki je poslovodna oseba, vložita prijavo v obvezna socialna zavarovanja v roku osem dni od dne, ko po ZPIZ-2, ZZZVZZ, ZSDP-1 in ZUTD nastopi obveznost zavarovanja. Zavezanec za prijavo, ki je kot poslovni subjekt vpisan v Poslovni register Slovenije (npr. gospodarska družba, samostojni podjetnik, oseba, ki samostojno opravlja poklicno dejavnost, zavod), mora od 1. 1. 2016 urejati obvezna socialna zavarovanja obvezno prek portala e-VEM.

Z obveznim zdravstvenim zavarovanjem se zavarovanim osebam zagotavljajo pravice v obsegu, kot ga določa ZZZVZZ, in sicer pravice do zdravstvenih storitev in pravice do denarnih nadomestil. Pravice do zdravstvenih storitev obsegajo storitve osnovne zdravstvene dejavnosti, storitve zobozdravstvene dejavnosti, zdravstvene storitve v določenih socialnih zavodih, storitve specialistično-ambulantne, bolnišnične in terciarne dejavnosti. Zavarovane osebe imajo iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja pravico do denarnih nadomestil in sicer do nadomestila plače med začasno zadržanostjo od dela,

8 Strban, Socialna varnost oseb aktivnih zunaj delovnega razmerja (2008), str. 348.

9 Člen 15 Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZZVZZ), Ur. l. RS, št. 36/2019.

nadomestila potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenih storitev in povračila stroškov.¹⁰

Samozaposleni imajo v izhodišču enake pravice in obveznosti kot ostale kategorije zavezancev. Upravičeni so do zdravstvenih storitev in denarnih dajatev ter so zavezani k plačevanju prispevkov. V nadaljevanju bomo prikazali le tisti del pravic in obveznosti, v katerem se položaj samozaposlenih razlikuje od položaja delavcev.

Samozaposleni so tako kot delavci za čas začasne zadržanosti od dela upravičeni do nadomestila plače v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja, in sicer od vključno 31. delovnega dne zadržanosti od dela zaradi bolezni ali poškodbe izven dela oziroma zaradi poklicne bolezni ali poškodbe pri delu. Osnovo za obračun nadomestila predstavljajo povprečna mesečna plača in nadomestila (delavca) oziroma povprečna osnova za plačilo prispevkov (samozaposlenega zavarovanega za polni delovni čas) v koledarskem letu pred letom, v katerem je nastala začasna zadržanost od dela. Najvišja osnova je pri samozaposlenih navzgor omejena in sicer s 3,5-kratnikom nacionalne povprečne letne plače zaposlenih v RS.¹¹

Višina nadomestila v breme Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZZZS) je odvisna od tega, ali gre za poklicno bolezen oz. poškodbo pri delu ali pa za poškodbo in bolezen izven dela. Pri poškodbi pri delu in poklicni bolezni znaša nadomestilo 100 % od osnove, medtem ko pri bolezni izven dela znaša 80 % osnovne ter pri poškodbi izven dela 70 % osnove.¹²

Neenaka obravnava delavcev in samozaposlenih se pokaže predvsem pri odgovornosti samozaposlenih za izpadli dohodek v prvih 30 dneh po nastopu bolezni ali poškodbe, druga strokovno vprašljiva rešitev je zadržanje pravic ob neplačilu prispevkov, kot je določeno v 78.a. členu ZZVZZ¹³. Tudi do denarnega nadomestila iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti so samozaposleni upravičeni le, če je bila odjava iz socialnih zavarovanj posledica objektivnih razlogov in če plačujejo prispevke.¹⁴

10 ZZZS, Vrste pravic v obveznem zdravstvenem zavarovanju, dostopno prek https://zavarovavec.zzzs.si/wps/portal/portali/azos/pravice_ozz_ioz/vrste_pravic!ut/p/z1/04_Sj9CPyksy0xPLMnMz0vMAfIjo8zizQx8HT08DQw9_J29zQw8jQ1CDU2dnQ0NLlz0C7Id-FQHkTrNg/ (15. 3. 2020).

11 https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_si_en.pdf (15. 3. 2020).

12 Člen 31 Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ), Ur. l. RS, št. 36/2019.

13 Člen 78.a, ZZVZZ.

14 Bagari, Delovno- in socialno pravni vidiki nestandardnih oblik zaposlitve (2018), str. 42.

ZZZS izvaja, kot že omenjeno, na podlagi 78.a člena ZZVZZ postopek zadržanja pravic za samostojne zavezance – neredne plačnike prispevkov. Tako se njim in njihovim družinskim članom v času, ko nimajo poravnanih obveznosti iz naslova prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje, zadržijo njihove pravice do zdravstvenih storitev in denarnih dajatev iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja. Pravice se skladno z ZZVZZ ne zadržijo družinskim članom, ki so zavarovančevi otroci in otroci, ki so z odločbo pristojnega organa nameščeni v družino z namenom posvojitve, pastorki, ki jih zavarovanec preživlja, ter vnuki, bratje, sestre in drugi otroci brez staršev, ki jih je zavarovanec vzel k sebi in jih preživlja, v času, ko zavarovanci, po katerih so zavarovani ti družinski člani, nimajo poravnanih prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje. Zavarovane osebe (brez navedenih družinskih članov) lahko v času, ko nimajo poravnanih prispevkov, uveljavljajo na račun obveznega zdravstvenega zavarovanja le nujno zdravljenje. Ostale storitve, ki presegajo nujno zdravljenje, si morajo neredni plačniki zagotoviti z lastnimi sredstvi, ki jih ZZZS povrne, ko poravnajo obveznosti do njega. Nujno zdravljenje obsega med drugim nujne in neodložljive zdravstvene storitve za ohranitev življenjsko pomembnih funkcij, zaustavitev krvavitev in oskrbo ran, preprečitev nenadnih in usodnih poslabšanj kroničnih bolezni oziroma stanja, ki bi lahko povzročilo trajne okvare posameznih organov ali življenjskih funkcij, antišok terapije, zdravljenje zastrupitev itd.¹⁵ Zamrznitev pravic se izvede, če je dolg višji od 50 evrov, kar pomeni, da praktično doleti vse, ki pozabijo na plačilo. Poudariti je še potrebno, da prispevki niso plačani isti hip, ko na banki samozaposleni plačajo plačilni nalog, temveč ko ZZZS od finančne uprave dobi obvestilo o njihovem plačilu. To avtomatično obveščanje o dolžnikih pa ne poteka vsak dan, temveč samo enkrat tedensko v začetku tedna, in na podlagi tega obvestila se avtomatično uvede zamrznitev pravic ali njena odprava. To posledično pomeni, da lahko zavezanec tudi po dejanskem plačilu še vedno nima zagotovljenih zdravstvenih storitev, temveč si jih mora zagotoviti z lastnimi sredstvi.¹⁶

V primeru delavcev višina nadomestila prvih 30 delovnih dni odsotnosti znaša 80 % osnove, tako pri bolezni kot pri poškodbi izven dela in gre v breme delodajalca, medtem ko si samozaposleni do 31. delovnega dne bolezni prispevke plačujejo sami in nihče jim ne zagotavlja nadomestila plače. Strban¹⁷ v zvezi

15 ZZZS, Zadržanje pravic nerednim plačnikom prispevkov, URL: <https://zavezanec.zzs.si/wps/portal/portali/azap/prispevki-za-obvezno-zdravstveno-zavarovanje/zadrzanje-pravic-nerednim-placnikom-prispevkov> (15. 3. 2020).

16 Isto.

17 Strban, Socialna varnost oseb aktivnih zunaj delovnega razmerja (2008), str. 362.

s takšno pravno ureditvijo glede čakalne dobe opozarja na kršitev Konvencije MOD št. 102 o minimalnih normah socialne varnosti, ki dopušča zgolj tri karenčne dni.

Izjema od zgoraj navedenega so samozaposleni v kulturi. Ti lahko nadomestilo za odsotnost z dela uveljavljajo tudi za prvih 30 dni, če so bolniško odsotni skupaj več kot 30 delovnih dni. Pogoj je, da imajo status samozaposlenega v kulturi in so vpisani v razvid samozaposlenih v kulturi. Dnevno nadomestilo za čas zadržanosti od dela zaradi bolezni za samozaposlene v kulturi se je začelo dodeljevati v letu 2014. Ta pravica ima zakonsko podlago v 82.a. členu Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, ki opredeljuje »spodbude za samozaposlovanje«. Med drugim je tu navedeno, da lahko samozaposleni v kulturi »za čas zadržanosti z dela zaradi bolezni, ki traja najmanj 31 delovnih dni, prejme dnevno nadomestilo za delovne dni do vključno 30. delovnega dne bolezni. Nadomestilo lahko prejme največ za enkratno zadržanost z dela zaradi bolezni v posameznem letu. Dnevno nadomestilo dodeli ministrstvo, pristojno za kulturo, na podlagi vloge samozaposlenega v kulturi, ki jo poda najkasneje 90. dan po nastopu zadržanosti z dela. Višina dnevnega nadomestila je določena enotno (ne glede na višino mesečnih prispevkov za socialno varnost, ki jih plačuje samozaposleni) in za leto 2020 v primeru polnega delovnega časa znaša 25 EUR. V tem kontekstu je potrebno poudariti še, da je omenjeno nadomestilo mogoče uveljavljati le v primeru bolezni, ne pa tudi v primeru poškodbe, nege, usposabljanja za rehabilitacijo otroka itd.¹⁸ Tako so tudi samozaposleni ustvarjalci v kulturi v bistveno slabšem položaju kot redno zaposleni.

Drugi privilegij pri samozaposlenih v kulturi je določen v 8. členu Uredbe o samozaposlenih v kulturi in pravi, da samozaposleni v kulturi lahko zaprosi za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost z vlogo na obrazcu, določenem v prilogi IV, ki je sestavni del te uredbe, če njegovo delo v zadnjih petih letih pomeni izjemen kulturni prispevek. Pri deficitarnih poklicih pa lahko samozaposleni v kulturi zaprosi za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru, če njegovo delo v zadnjih treh letih pomeni prispevek k razvoju področja, ki ga zajema deficitarni poklic iz priloge II, ki je sestavni del te uredbe. Pravica se podeljuje za pet let z možnostjo ponovnih podeljevanj. Preneha po zakonu naslednji dan, ko posameznik izpolni pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine.¹⁹

18 Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Ur. l. RS, št. 61/2017.

19 Člen 8 Uredbe o samozaposlenih v kulturi, Ur. l. RS, št. 84/2016.

3 Položaj samozaposlenih na ravni Evropske unije

Evropska unija je vse od svojega nastanka predvsem ekonomska tvorba, kjer socialna vprašanja niso v ospredju. Tudi prva delovnopravna pravila na evropski ravni, tj. enako plačilo za moške in ženske ter enakovrednost letnih dopustov, so bila sprejeta iz ekonomskih razlogov, ne z namenom dviga socialnih standardov. Socialna politika je v začetku bila v pristojnosti držav članic, ki so v času ustanavljanja EU zagotavljale relativno visok nivo socialnih pravic, zato potrebe po njihovi ureditvi na ravni EU ni bilo. EU je začela bolj posegati na socialno področje od leta 1970. Zakonodajne pristojnosti EU na področju delovnega prava so bile bistveno razširjene z Maastrichtsko (1992) in Amsterdamsko (1998) pogodbo. Danes pa, kot izhaja iz 153. člena Pogodbe o delovanju EU, t. i. Lizbonske pogodbe (v nadaljevanju PDEU), ima EU pristojnost na večini področij delovnega prava (socialne politike), pri čemer so iz njene pristojnosti izrecno izvzete plače, pravice do združevanja in pravica do stavke. Delovno pravo EU tako ni in niti ni imelo namena biti zasnovano kot celovit enoten sistem pravil, ki bi na ravni EU urejala individualna in kolektivna delovna razmerja in ki bi nadomestila nacionalno ureditev. Klasična delovnopravna zaščita delavcev ostaja prvenstveno v domeni držav članic.²⁰

Zakonodaja EU ne definira pojma delavca, temveč ga je s svojimi odločitvami oblikovalo Sodišče EU (v nadaljevanju Sodišče). Namreč če bi pojem delavca opredeljevala le nacionalna pravila, bi bilo možno, da bi posamezna država članica spremenila ali prilagodila pomen tega pojma in s tem poljubno izključila določene kategorije oseb iz zaščite. Primarno se opredelitev pojma delavca v zvezi s prostim gibanjem ni nanašala na razmejitve med delavci in samozaposlenimi. Utemeljevanje obstoja delovnega razmerja s kriteriji in stališči sodišča, razvitimi v zvezi s prostim gibanjem delavcev, je pripeljalo do širitve pojma delavca na osebe, ki jih nacionalna prava niso štela za delavce, kar pomeni, da je v nekaterih primerih zajelo tudi osebe, ki so po nacionalnih merilih samozaposlene. Take odločitve sodišča vplivajo tudi na nacionalno pravo. Države članice morajo varstvo, ki ga v skladu z direktivo določajo nacionalni predpisi, zagotavljati vsem osebam, ki jih sodišče opredeli kot delavce, pri čemer so odločitve sodišča nepredvidljive, saj to ne sledi kriterijem, uveljavljenim v nacionalnih pravnih sistemih, temveč uporablja svoje.²¹

Pravica do ustanavljanja (svoboda ustanavljanja) in svoboda opravljanja storitev, ki se nanašata na samozaposlene osebe, poleg prostega pretoka gibanja

20 Senčur, Delovnopravni vidiki pretoka oseb, storitev in kapitala (2017), str. 45.

21 Prav tam, str. 46.

delavcev spadata med temeljne svoboščine notranjega trga. V 49. členu PDEU²² določena pravica do ustanavljanja zajema pravico državljanu ene države članice, da v drugi državi članici pod pogoji, ki jih ta država določa za svoje državljane, začne in opravlja dejavnost kot samozaposlena oseba ali ustanovi in vodi podjetje ali njegovo podružnico.

Na področju socialne varnosti je mogoče v večini evropskih zakonodaj zaznati trend približevanja položaja samozaposlenih položaju delavcev, kar se tiče vključevanja v sisteme obveznih socialnih zavarovanj, vendar pa še vedno obstajajo pomembne razlike med samozaposlenimi in delavci, ki prve postavljajo v drugačen položaj.²³ Vsaka država članica EU ima svoje zakone o socialnem varstvu, obveznosti in pravice, ki izhajajo iz teh zakonov, pa so enake za vse delavce v posamezni državi, tako domače kot tuje. Pravila EU so namenjena predvsem koordinaciji nacionalnih sistemov.

Najpomembnejša konvencija pri določanju minimalnih norm socialne varnosti je *Konvencija MOD št. 102 o minimalnih normah socialne varnosti*²⁴, ki je bila sprejeta že leta 1952 in ki zavezuje tudi našo državo. Konvencija, kot izhaja iz njenega imena, določa minimalne standarde, torej poenotenje sistemov socialne varnosti, ki naj ga dosežejo države podpisnice, pri čemer niso omejene pri določanju višjih standardov. Minimalne standarde je mogoče analizirati z vidika posameznih socialnih zavarovanj, vendar se bomo v tem prispevku osredotočili le na zdravstveno zavarovanje. Za ureditev zdravstvenega zavarovanja sta pomembni že konvenciji prve generacije, in sicer konvenciji št. 24 in 25 o zdravstvenem zavarovanju v industriji oz. kmetijstvu iz leta 1927. Že ti dve konvenciji omogočata določitev čakalnih ali karenčnih dni za preprečitev zlorab, kar pomeni, da zavarovana oseba ob nastanku bolezni določen čas, ki je največ tri dni, ni upravičena do denarnega nadomestila. V naši ureditvi je za delavce določen višji standard, saj čakalnih dni za zaposlene ni. A vendar Strban²⁵ v zvezi s pravno ureditvijo samozaposlenih oseb glede čakalne dobe opozarja na kršitev te konvencije, saj samozaposlene osebe izpad dohodka v primeru bolniške odsotnosti z dela bremeni kar do 30. delovnega dneva.

Z vidika standardov MOD je nekoliko sporna tudi slovenska ureditev zadržanja pravic samozaposlenim osebam v primeru neplačila prispevkov. Standardi

22 PDEU – prečiščeno besedilo 2016, UL C 202 (2016).

23 Senčur, Samozaposleni, ekonomsko odvisne osebe in obstoj delovnega razmerja (2014), str. 204.

24 MOD, Konvencija MOD št. 102 o minimalnih normah socialne varnosti (1955), dostopno prek https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_ILO_CODE:C102 (15. 3. 2020).

25 Strban, Socialna varnost oseb aktivnih zunaj delovnega razmerja (2008), str. 362.

MOD določajo možnost določitve predhodne dobe zavarovanja, da se preprečijo zlorabe. Prav tako se pravice lahko zadržijo, če zavarovana oseba ne ravna po navodilih zdravnika, ne pa v drugih primerih. Tako pridobitev pravic ne sme biti pogojena s plačilom prispevkov za socialno varnost in ne sme vplivati na obstoj in vsebino socialnozavarovalnega razmerja. Gre namreč za obvezno zdravstveno razmerje, ki nastane neodvisno od volje zavarovanca in je neodvisno od dejanskega plačila prispevkov, sama materialna zaščita nastopi z začetkom zavarovalnega razmerja, neodvisno od dejanskega plačila. Na ta način je zagotovljeno, da so osebe, ki jih zakonodajalec vidi kot potrebne zaščite, tudi dejansko zaščitene, v nasprotnem primeru obvezno zdravstveno zavarovanje izgubi svoj pomen. Obstoječa slovenska ureditev se približa dejanski izključitvi teh oseb iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in prostovoljni vključitvi vanj – če so prispevki plačani, so zagotovljene pravice, v nasprotnem primeru ne. Bolj smiselno bi bilo ohraniti obvezno zdravstveno zavarovanje in prispevke izterjati po pravni poti.²⁶

Na problem pomankanja socialne varnosti samozaposlenih opozarja tudi Evropski parlament z *Resolucijo o socialni zaščiti za vse, tudi samozaposlene*. V njej v 32. točki poziva države članice, naj po potrebi razvijejo socialno zaščito v zvezi z upokojitvijo, invalidnostjo, materinskim/očetovskim dopustom in brezposelnostjo, tako da bodo pravila bolj prilagojena potrebam samozaposlenih oseb. Prav tako v 34. točki poziva države članice, naj osebam, ki želijo pridobiti status samozaposlenega, zagotovijo informacije o tem, kakšne spremembe na področju socialne varnosti in delovnega prava zanje predstavlja novi status, ter o njihovih pravicah in obveznostih v zvezi z njihovo gospodarsko dejavnostjo.²⁷

Nadalje je tudi Svet Evropske unije ob upoštevanju predloga Evropske komisije 8. 11. 2019 izdal *Priporočilo o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite*. Glavni cilj priporočila je omogočiti konkreten in dejanski dostop do socialne zaščite vsem delavcem, zlasti tistim v netipičnih oblikah zaposlitve in samozaposlenim. Namen je odpraviti ali zmanjšati ovire, ki sistemom socialne zaščite preprečujejo, da bi posameznikom zagotavljali ustrezno socialno zaščito ne glede na vrsto njihovega delovnega razmerja ali njihov status na trgu dela, obenem pa spoštovati pristojnosti držav članic za oblikovanje lastnih sistemov socialne zaščite.²⁸ Tako je med drugim Svet EU v 13. točki priporočila pozval države članice, naj prilagodijo sisteme socialne zaščite spreminjajoči

26 Strban, Vpliv standardov MOD na slovenski sistem socialne varnosti (2019), str. 462.

27 Evropski parlament, Socialno varstvo za vse, tudi samozaposlene delavce (2014).

28 Evropski ekonomsko-socialni odbor, Predlog priporočila Sveta o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite (2018).

se naravi dela in s tem povezanemu naraščanju števila samozaposlenih, ki glede na dosedanje podatke nimajo zadostnega dostopa do socialne zaščite ter so obravnavani bolj obrobno.²⁹

Dejanski položaj samozaposlenih je v določeni meri razsvetlila tudi raziskava, izvedena v okviru Evropske fundacije za izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev. Pokazala je, da se samozaposleni pogosto soočajo s slabimi zaslužki, nekontinuiranim delom, nizko usposobljenostjo, dolgim in nestandardnim delovnim časom, visokim deležem nesreč pri delu, pogostimi zdravstvenimi problemi ipd.³⁰

4 Primerjalno pravni pregled ureditve zdravstvenega zavarovanja samozaposlenih in njihove pravice do bolniškega nadomestila

Področje samozaposlovanja je v članicah Evropske unije urejeno raznoliko.³¹ Pristopi k opredelitvi položaja samozaposlenih se razlikujejo.³² 1.) Države s posebnim hibridnim sistemom statusa samozaposlenih, ki mu dodeljujejo določene pravice (npr. Avstrija, Italija). 2.) Države, ki ločijo med statusi zaposlenih, samozaposlenih in ekonomsko odvisnih oseb (npr. Španija, Portugalska, Slovenija). 3.) Države, ki si pomagajo s kriteriji, ki opredeljujejo ekonomsko odvisnost, da identificirajo lažno ali navidezno samozaposlenost (npr. Nemčija,³³ Latvija, Malta). 4.) Države, ki imajo v svoji zakonodaji ostro ločnico med zaposlitvijo in samozaposlenostjo (npr. Belgija, Irska, Norveška, Poljska).³⁴

Kljub temu, da več držav priznava delovno ali socialno pravno varstvo ekonomsko odvisnih oseb, je ta status v večini držav še vedno pravno neurejen. Načeloma so obsežnejše pravice delovnopravnega ali socialnopravnega varstva še vedno zagotovljene le tistim s statusom delavca in ne tistim s statusom samozaposlenega, prav tako obstajajo razlike na področju vplačevanja prispevkov

29 Svet EU, Priporočilo Sveta o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite (2019).

30 Senčur, Samozaposleni, ekonomsko odvisne osebe in obstoj delovnega razmerja (2014), str. 204.

31 Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o novih težnjah na področju samozaposlovanja: Poseben položaj ekonomsko odvisnih samozaposlenih (mnenje na lastno pobudo).

32 Tako Senčur Peček, Darja, str. 202.

33 Glej Eurofound 2017, str. 41, kjer je izpostavljen status ekonomsko odvisnih samozaposlenih v sistemu socialne varnosti.

34 <https://www.european-microfinance.org/sites/default/files/document/file/exploring-self-employment-in-the-european-union.pdf>, str. 38. (11. 3. 2020)

v zavarovalni sistem in različna obravnava npr. na področjih upravičenja do stanovanja ali najema kredita.

Sistemi socialnega zavarovanja vsebujejo predvsem naslednje elemente: stroške zdravljenja; nadomestila za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni, stroški in nadomestila za čas materinstva, za primere invalidnosti ali starosti, za vojne veterane, družine, čas brezposelnosti, v primeru minimalnega dohodka in dolgotrajne oskrbe; stroški zdravljenja v primeru poškodbe na delovnem mestu oz. bolezni, povezane z delom.³⁵ Države imajo zelo različne ureditve na teh področjih socialnih tveganj.

4.1 Inkluzivni sistemi

Inkluzivni sistemi temeljijo na univerzalnih zavarovalnih shemah, ki enako obravnavajo statusa zaposlenih in samozaposlenih. Uveljavljeni so predvsem v skandinavskih državah, kot so Danska, Finska in Švedska.

Na **Finskem** sta statusa zaposlenih in samozaposlenih izenačena, a zadnji imajo določeno svobodo pri sestavi in višini svojih prispevkov za socialno varnost.

Na **Danskem** sta statusa prav tako izenačena, vendar so določeni elementi za samozaposlene prostovoljne narave, npr. zavarovanji za primer poškodbe na delovnem mestu in za primer brezposelnosti. Če samozaposleni niso imeli sklenjenega dodatnega zavarovanja za primer brezposelnosti, imajo dvotedensko obdobje bolniške odsotnosti z dela brez bolniškega nadomestila, sicer pa prejmejo nadomestilo že v prvem ali tretjem dnevu od prekinitve dela. Pri zaposlenih je izplačilo tega nadomestila v prvih tridesetih dneh odsotnosti z dela strošek delodajalca.³⁶

4.2 Specifični sistemi socialne varnosti

V **Avstriji**³⁷ obstajata dve ločeni shemi socialnega zavarovanja za samozaposlene. Kmetje imajo poseben sklad (BSVG) in ne morejo prejemati bolniških nadomestil. Ostali samozaposleni, to je samozaposleni trgovci, izvajalci

35 MISSOC – skupni informacijski sistem EU na področju socialne varnosti, ki obravnava sisteme posameznih držav.

36 Danska: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_dk_en.pdf (8. 4. 2020), str. 5–7.

37 Avstrija: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_at_en.pdf (8. 4. 2020), str. 6–9.

svobodnih poklicev in ostali samozaposleni ter menedžerji, pa so vključeni v svoj sklad obveznega zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja (GSVG). Iz njega prejemajo bolniško nadomestilo. Obstajajo pa možnosti izvetja, ko se posamezniki lahko za ta primer zavarujejo prostovoljno ali v neki drugi shemi:

1. Izključitve so možne za tiste skupine samostojnih podjetnikov, ki so organizirane v zakonsko določene interesne skupine (zbornice). Ti lahko zapustijo obvezno pokojninsko ali zdravstveno zavarovanje, če jim zbornična zavarovalnica zagotovi, da kot člani zbornice dobijo enako ali vsaj približno enako raven zavarovalne oskrbe.
2. Možne so tudi zaradi nizkega prihodka. Za izvetje iz zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja (GSVG) lahko zaprosijo: trgovci in imetniki licenc (ne pa delničarji); manjši podjetniki, ki so bili prijavljeni v obvezno zavarovanje največ 12 mesecev v zadnjih 60 mesecih; starejši od 60 let, katerih letni promet ne presega 30.000 EUR in njihov letni dohodek iz te dejavnosti ne presega 5.361,72 EUR.
3. Zadnja možnost izključitve je vezana na prihodek pod pragom zavarovanja: svobodni profesionalci in začetniški samozaposleni imajo obveznost zavarovanja le, če njihov dohodek preseže določen prag (ta je bil za leto 2017 določen v višini 5.361,72 EUR), ne glede na to, ali so imeli poleg samozaposlitvene dejavnosti še kakšen drug vir dohodka.

Prispevki za zdravstveno zavarovanje so samozaposlenim in zaposlenim odmerjeni v enakem odstotku (7,65 %), pri čemer za zaposlene polovico teh prispevkov plača njihov delodajalec. Prispevki so odmerjeni glede na dohodke, ki štejejo kot osnova za plačilo dohodnine, s tem da je določena najvišja možna vsota dohodka kot osnove za prispevke na letni ravni, ki znaša 73.080 EUR, in prav tako minimalna, ki je 5.361,72 EUR. Tisti z dohodki pod minimalno letno vsoto dohodkov niso zavezani za plačevanje prispevkov in niso (vsaj ne na podlagi vplačil prispevkov) vključeni v zavarovanje; izjema je le zavarovanje za primer nesreče pri delu, ki je obvezno tudi v primeru dohodkov pod navedenim pragom. Kljub temu pa se lahko tudi oni prostovoljno vključijo v zdravstveno zavarovanje, ki je za ostale obvezno.

Dohodninska in s tem tudi zavarovalna osnova samozaposlenih je njihov dobiček. Samozaposleni z do 220.000 EUR letnih prihodkov lahko izbirajo, ali se dobiček davčno ugotovi kot razlika med dejanskimi prihodki in dejanskimi odhodki, ali pa se ga s pavšalnimi odstotki normiranih stroškov izpelje iz dohodka. Od dohodka se najprej odšteje izdatke za material in blago za poslovno dejavnost ter plače in prispevke zaposlenih. Zatem se od preostalega zneska šteje, da odhodki umskih poklicev (pisateljev, znanstvenikov, predavateljev,

učiteljev, poslovnih ali tehničnih svetovalcev, članov nadzornih svetov, poslovodij) znašajo 6 % prihodkov, odhodki v ostalih dejavnostih pa 12 % prometa. Nekoliko drugačen pavšalni sistem imajo samozaposleni v gostinstvu, pekarstvu, trgovini z živili, drogerijah in poslovnem posredništvu. Na koncu lahko uveljavijo še 13 % posebne olajšave za dobiček. Dohodninska in s tem tudi zavarovalna osnova je omejena navzdol, zavarovalna osnova pa tudi navzgor, s socialno kapico v višini 73.080 EUR za plačilo prispevkov. Dohodninski prag, pod katerim samozaposlenim ni treba plačati dohodnine, znaša kar 11.000 EUR letnega obdavčljivega dohodka, kar velja za eksistenčni minimum za samozaposlene.³⁸

Za upravičenost do prejemanja nadomestila ni določena minimalna zavarovalna doba. Pri samozaposlenih obstaja več posebnosti pri bolniškem nadomestilu v primerjavi z zaposlenimi. Zaposleni prejmejo denarno nadomestilo za primer bolezni ali poškodbe (nem. *Krankengeld*) od četrtega dneva zdravniško potrjene nezmožnosti za delo (torej so predvideni trije čakalni dnevi). Samozaposleni pa so do njega upravičeni šele od 43. dne nezmožnosti za delo dalje, pri čemer ga nato prejmejo tudi za nazaj, torej za celotno obdobje od 4. dneva, za odsotnosti z dela, krajše od 43 dni, pa ga ne prejmejo. Prejemajo ga lahko največ 20 tednov, če je njihovo delo nujno potrebno za ohranjanje dejavnosti podjetnika, in če nimajo redno zaposlenih 25 ali več delavcev.

Bolniško nadomestilo zaposlenih znaša 50 % zavarovalne osnove, to je preteklih plač, od 43. dne nezmožnosti za delo dalje pa je odmerni odstotek 60 %. Za samozaposlene nadomestilo znaša 30,53 evrov dnevno.

Samozaposleni imajo tudi možnost skleniti dopolnilno zavarovanje za bolniško denarno nadomestilo. V tem primeru je možno prejemati denarno nadomestilo v višini 60 odstotkov njihove zavarovalne osnove že od 4. dneva nezmožnosti za delo dalje, in sicer največ 26 tednov. Prispevek za to dopolnilno zavarovanje za samozaposlene je 2,5 % njihove zavarovalne osnove, a najmanj 32,30 evrov na mesec.

V primeru predvidene vsaj šestmesečne nezmožnosti za delo, ki ne pomeni trajne nezmožnosti (tj. invalidnosti), je za zaposlene predvidena posebna vrsta nadomestila za rehabilitacijo (nem. *Rehabilitationsgeld*). Do tega nadomestila pa niso upravičene samozaposlene osebe.

38 Papis, Primerjava obdavčitve samostojnih podjetnikov v Republiki Sloveniji in Republiki Avstriji (2016), str. 28–32.

V **Franciji**³⁹ so od reforme, sprejete leta 2018 in uveljavljene v dvoletnem prehodnem obdobju, dalje sheme socialne varnosti za samozaposlene prenesene v splošno zavarovalno shemo. Glavne socialne pravice obrtnikov, trgovcev in samozaposlenih delavcev v industriji so s tem izenačene s pravicami zaposlenih, ostajajo pa določene posebnosti, npr. izvajalci večine svobodnih poklicev imajo še naprej posebne osnovne pokojninske sheme (CNAVPL, CNBF), prav tako kmetje (MSA). Nadomestila iz naslova zdravstvenega zavarovanja izplačujejo skladi primarnega zdravstvenega zavarovanja (CPAM).

Obseg zdravstvenih storitev, financiranih iz zavarovalne sheme, je enak za zaposlene, za samozaposlene obrtnike, trgovce in delavce v industriji in tudi za strokovnjake, vključene v shemo socialnega varstva za samozaposlene. Edino kmetje imajo ločeno shemo MSA. Nadomestila za bolniško odsotnost in prispevki zanje pa so različno urejene za različne skupine poklicev. Za večino svobodnih poklicev ni predpisano obvezno zavarovanje za primer bolezni. Vse obvezne sheme zavarovanja vključujejo 90-dnevno obdobje čakanja, preden se začne izplačevati bolniško nadomestilo.

Pogoji, ki jih morajo samozaposleni izpolnjevati, da lahko vstopijo v shemo zavarovanja za kritje bolniških nadomestil, so naslednji.

Kmetje:

1. Članstvo v AMEXA⁴⁰ najmanj 1 leto. Če so bili določeno obdobje vključeni v drugo zavarovalno shemo, se ta lahko upošteva, ko posameznik začne s kmetijsko dejavnostjo.
2. Redno plačevanje prispevkov za AMEXA od 1. 1. v koledarskem letu, v katerem je zdravnik potrdil nezmožnost za delo.
3. Predložitev potrdila o prenehanju delovnega razmerja za poln delovni čas ali vrnitev na delo za krajši delovni čas zaradi zdravstvenih razlogov.

Obrtniki, trgovci, industrijski delavci:

1. So del obrtnega ali industrijskega procesa.
2. So bili zavarovani s statusom samozaposlene osebe za čas 1 leta, lahko se upoštevajo tudi prejšnja članstva v drugih sistemih obveznega zavarovanja.
3. Plačajo vsaj minimalni prispevek za dnevna nadomestila (138 EUR letno v letu 2019).

39 Francija: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_fr_en.pdf (8. 4. 2020), str. 6–9.

40 Obvezno zdravstveno zavarovanje za kmete: <http://www.terresdeurope.net/en/agricultural-social-cover-france-farmers-health-insurance-contributions.asp> (8. 4. 2020).

4. Predložijo priporočilo za prenehanje dela za poln delovni čas ali vrnitev na delovno mesto s krajšim delovnim časom zaradi zdravstvenih razlogov.

Kmetje morajo plačati pavšalni prispevek za kritje bolniških nadomestil v višini 180 EUR na leto. Samozaposleni obrtniki, trgovci in delavci v industriji plačujejo prispevek v višini 0,85 % poklicnega dohodka, ki pa je navzgor omejen z določenim stropom. Za zaposlene je od reforme leta 2018 dalje prispevek, ki krije izplačevanje bolniških nadomestil, integriran v integralni prispevek v višini 13 % ali 7 %, ki krije stroške bolniškega nadomestila, porodniškega dopusta ter zavarovanja za primer invalidnosti in smrti, plačujejo pa ga samo delodajalci.

Osnova, od katere se samozaposlenim obračuna prispevke, je določena takole. Za kmete se gleda povprečje dohodka v zadnjih treh letih ali v preteklem letu (odvisno od obdavčljivih dohodkov). Obrtnikom, trgovcem in samozaposlenim industrijskim delavcem so prispevki in davki odmerjeni od dohodka v poklicu. Če imajo ljudje hkrati status samozaposlenega in zaposlenega, imajo status »multi-aktivnih«. V tem primeru bolniškega nadomestila izplačuje tista shema, ki je odgovorna za zdravstvene stroške. Če je ta oseba član Socialne varnosti za samozaposlene, lahko dobi dnevna nadomestila tudi iz tega naslova, ne glede na to, da je njegovo zdravstvo plačano iz druge sheme. Enako velja za osebo, ki je samozaposlena kot kmet in hkrati zaposlena v nekmetijskem sektorju, tudi ta lahko prejema nadomestilo iz obeh shem, tako tiste za kmete kakor tudi iz sheme za zaposlene.

Pogoji za izplačilo bolniškega nadomestila so naslednji. Kmetje dobijo dnevna nadomestila, če so bili člani sheme najmanj 1 leto in so redni plačniki prispevkov. Obrtniki, trgovci in industrijski delavci morajo biti vključeni v shemo zdravstvenega zavarovanja za samozaposlene na dan, ko so bili spoznani za nezmožne za delo, da dobijo dnevna nadomestila, hkrati pa morajo biti člani Socialne varnosti za samozaposlene najmanj 1 leto. Zaposleni na drugi strani lahko dobijo nadomestila, če so delali vsaj 150 ur v 3 mesecih pred prenehanjem dela ali pa so v prejšnjih 6 mesecih plačali prispevke od dohodka, ki je skupaj znašal vsaj 10.180,45 EUR.

Višina in trajanje nadomestila sta opredeljena takole. Zaposleni in kmetje imajo enako višino nadomestila in čakalno obdobje. To znaša 3 dni, če so hospitalizirani, sicer pa 7 dni. Višina dnevnega nadomestila je 21,39 EUR za prvih 28 dni in 28,52 EUR za nadaljnje obdobje. Obrtniki, trgovci, industrijski delavci imajo enako čakalno obdobje in trajanje nadomestila kot zaposleni (razen če prekinitev dela ne preseže 7 dni in ne vključuje hospitalizacije, v tem

primeru je čakalno obdobje 7 dni). Višina dnevnega nadomestila znaša 1/730 povprečnega letnega zaslužka v obdobju preteklih treh let, njegov maksimum pa je 55,51 EUR. Za zaposlene je višina nadomestila odvisna od višine plače v preteklih treh mesecih in ponavadi znaša 50 %. Prihodki iz naslova nadomestil so obdavčeni tako za zaposlene kot tudi za samozaposlene, edina izjema so mikro-podjetniki.

V **Nemčiji**⁴¹ so samozaposleni pravno razdeljeni v tri skupine: na samozaposlene (podjetnike) in izvajalce svobodnih strokovnih poklicev, na samozaposlene umetnike in publiciste ter na kmete. Samozaposleni in pripadniki svobodnih poklicev nimajo obveznosti vključitve v zdravstveno zavarovanje. Lahko se prostovoljno vključijo v splošno zdravstveno zavarovanje, pri čemer nimajo zavarovanja za denarna nadomestila za čas bolniške odsotnosti, ali pa sklenejo zasebno zdravstveno zavarovanje. Samozaposleni umetniki in publicisti imajo obvezno zavarovanje prek Zakona za socialno zavarovanje umetnikov, razen če njihov dohodek presega zavarovalni prag ali če so začetniki, lahko pa sklenejo tudi prostovoljno zavarovanje. Kmetje nimajo nobenega obveznega zavarovanja, iz katerega bi prejeli denarno nadomestilo za čas bolniške odsotnosti.

Prvi podskupini samozaposlenih ni treba izpolnjevati nobenih pogojev za članstvo v shemi, medtem ko morajo biti samozaposleni umetniki in publicisti zavarovani po Zakonu o socialnem zavarovanju umetnikov in njihov letni prihodek mora biti višji od 3.900 EUR.

Minimalna ocenjena osnova za izračun prispevkov zdravstvenega zavarovanja prve podskupine samozaposlenih, ki so prostovoljno zavarovani v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja, je v letu 2019 znašala 1.038,33 EUR mesečno, ta znesek se upošteva pri izračunu, tudi če je dejanski prihodek nižji. Enotna zmanjšana stopnja prispevka v višini 14 % je določena za samozaposlene, ki so prostovoljno vključijo v splošno zdravstveno zavarovanje in niso upravičeni do denarnega nadomestila v primeru bolezni. Način izračuna prispevkov in veljavne prispevne stopnje za samozaposlene umetnike in publiciste, ki so zavarovani po Zakonu o socialnem zavarovanju umetnikov, sta enaka kot za zaposlene.

Pri osnovi za izračun prispevkov pri prvi podskupini se upošteva posameznikovo ekonomsko uspešnost, izkazano v dohodninski napovedi, vendar le do maksimalne višine prispevka, ki je enaka življenjskim stroškom, ki jih določi država. Osnova za odmero prispevkov samozaposlenim umetnikom

41 Nemčija: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_de_en.pdf (8. 4. 2020), str. 7–9.

in publicistom je letni dohodek iz dela. Če oseba nastopa na trgu s statusom samozaposlenega in hkrati s statusom zaposlenega, se določi prevladujočo aktivnost.

Splošno zdravstveno zavarovanje se pri samozaposlenih (podjetnikih) in svobodnih poklicih financira iz njihovih prispevkov, za zavarovanje samozaposlenih umetnikov in publicistih pa se zbere 50 % iz prispevkov, 20 % iz zveznih davkov in 30 % iz socialnih prispevkov za umetnike, ki jih morajo plačevati umetniška in založniška podjetja. Zasebna zavarovanja so povsem odvisna od vplačanih premij. Pogoji za upravičenost do nadomestil so enaki kot za zaposlene, enako velja pri višini in trajanju denarnega nadomestila, če imajo to možnost vključeno v obvezno zdravstveno zavarovanje.

V **Španiji**⁴² imajo posebno shemo za samozaposlene, imenuje se Posebna shema socialne varnosti za samozaposlene delavce. V ta krog sodijo tudi samozaposleni ekonomsko odvisni delavci. Vključitev samozaposlenih je obvezna. Znotraj te sheme je tudi poseben podsistem za kmete, Poseben sistem za samozaposlene delavce v kmetijstvu, pri čemer se kmetje vključujejo prostovoljno.

Edini pogoj za dostop do denarnega nadomestila za čas bolniške odsotnosti je ta, da so včlanjeni v navedeno shemo. Pri tem pravica ni omejena s preseganjem nekega dohodkovnega praga, ali določenega minimalnega števila ur, ali določenega minimalnega trajanja vključenosti v zavarovanje. Pogoj za prejem bolniškega nadomestila je tako za zaposlene kot samozaposlene le ta, da so v roku plačali vse prispevke.

Sheme se financirajo iz prispevkov. Čeprav sta določitev višine in dolžina prejetja bolniškega nadomestila enaki za zaposlene in za samozaposlene, se prispevki izračunajo različno in tudi njihovi stopnji se razlikujeta. Praviloma je prispevni temelj samozaposlenih niha med minimumom v višini 944,4 EUR in maksimumom v višini 4070,1 EUR na mesec z nekaj izjemami. V shemi za samozaposlene je stopnja prispevka za najpogostejše predvidene primere (vključno z začasno nezmožnostjo za delo) 29,8 %. Če kritje nadomestila za začasno nezmožnost za delo zaradi bolezni ni predvideno, je stopnja prispevkov 26,5 %. Posebna shema za kmete ima stopnjo prispevka 18,75 %, če je posameznikov mesečni dohodek med 944,4 in 1133,4 EUR, dohodek, ki presega slednji znesek, pa je obremenjen s prispevkom v višini 26,5 %. Če osnovna shema ne pokriva bolniškega nadomestila in se to zavaruje dodatno, je prispevna stopnja za to 3,3 %.

42 Španija: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_es_en.pdf (8. 4. 2020), str. 5–7.

Delavci, ki so delno zaposleni in delno samozaposleni in ki plačujejo prispevke v dveh različnih shemah, lahko kritje bolniškega nadomestila črpajo iz obeh, pri čemer pravila ene sheme ne vplivajo na pravice iz druge. Dvojno črpanje kritja bolniškega nadomestila pa ne velja za samozaposlene, ki spadajo med ekonomsko odvisne osebe.

Na **Portugalskem**⁴³ so vsi delavci vseh statusov vključeni v obvezno splošno shemo zdravstvenega zavarovanja, ki se financira iz prispevkov. Ob začetku aktivne samozaposlitve mora samozaposleni/a skleniti zavarovanje za 12 mesecev. Samozaposleni imajo možnost zaprositi za začetek članstva s prvim dnevom naslednjega meseca. Enako je v primeru nadaljevanja dejavnosti po prekinitvi.

Metoda odmere prispevkov je za samozaposlene enaka kot za zaposlene, možnih pa je več obsegov pravic in temu ustreznih odmernih stopenj. Medtem ko zaposleni plačujejo 30% prispevke, samozaposleni plačujejo 21,4% prispevek, samostojni podjetniki in samostojni lastniki družb z omejeno odgovornostjo ter njihovi zakonci in zunajzakonski partnerji pa 25,2%.

Osnova za odmero je sestavljena iz povprečnih mesečnih prihodkov v predhodnem četrtletju in zajema 70 % celotne vrednosti opravljanja storitev ali 20 % celotnega zneska dohodka iz proizvodnje ali prodaje izdelkov; ta osnova velja tudi za odmero davkov. Osnova za odmero prispevkov pri samozaposlenem zaposlenega zakonca ali partnerja znaša 70 % dohodka samozaposlenega, pri čemer minimum znaša 1,5-kratnik, maksimum pa 12-kratnik IAS (indeks socialne podpore, ki ga določi država).⁴⁴

Za osebe, ki delajo delno kot samozaposleni, delno kot zaposleni, zakon določa obvezno plačilo prispevkov za samozaposlene, kadar njihov dohodek iz samozaposlitve presega štirikratnik IAS. Možna je oprostitev plačila prispevkov za samozaposlene, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

1. delo oz. dejavnost opravlja za različna in medsebojno nepovezana delodajalca;
2. kot zaposleni je zavarovan po ustrezni obvezni shemi socialnega varstva, ki pokriva vsa tveganja, ki jih pokriva shema za samozaposlene;
3. njegova povprečna mesečna plača v okviru zaposlitve mora biti vsaj 435,76 EUR.

43 Portugalska: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_pt_en.pdf (8. 4. 2020), str. 5–7.

44 Indexante dos Apoios Sociais (IAS) [the indexing reference of social support].

Za zaposlene in samozaposlene veljajo enaka pravila o dostopu do pravic iz zdravstvenega zavarovanja; edino izplačilo bolniškega nadomestila je pri samozaposlenih pogojeno z 12 predhodno oddelanimi dnevi, pri tistih, ki ne prejemajo plač, temveč npr. honorarje, pa so pogoj plačani prispevki v obdobju, ki sega do konca tretjega meseca pred začetkom nezmožnosti za delo. Za izplačilo denarnih nadomestil za čas bolniške odsotnosti z dela veljajo enaka pravila za zaposlene in samozaposlene; razliki sta v tem, da samozaposleni prejemajo nadomestilo šele od vključno 11. dne odsotnosti z dela, medtem ko ga zaposleni od 4. dne dalje, dolžina njegovega prejetja pa je pri samozaposlenih omejena na 365 dni (z določenimi izjemami, npr. če gre za dolgotrajno hospitalizacijo, tuberkulozo, ...). Pri obeh skupinah delavcev so nadomestila neobdavčena.

V Italiji⁴⁵ so samozaposleni vključeni v splošno shemo zdravstvenega zavarovanja, ki se financira iz deleža dohodnine. Samozaposlenim v tradicionalnih oblikah samozaposlitve ne pripada denarno nadomestilo v primeru bolezni. Samozaposleni v določenih »novih oblikah samozaposlitve«,⁴⁶ ki so vključeni v ločeni pokojninski sklad (INPS Gestione Separata), financiran z obveznimi prispevki za socialno varnost, se lahko dodatno zavarujejo in prejemajo bolniško nadomestilo v primeru hospitalizacije ali odsotnosti z dela, če njihov letni dohodek presega 5.000 EUR. Od julija 2007 so vsi samozaposleni strokovnjaki, ki so zavarovani le po pokojninski shemi »Gestione Separata«, zavarovani za primer bolezni pod enakimi pogoji.

Mesečni prispevek za bolniško nadomestilo, ki ga plačujejo »novi« samozaposleni v ločeni pokojninski shemi, znašajo 0,72 % zaslužka, pri čemer je bil v letu 2019 minimalni merodajni letni zaslužek določen na višini 15.878 EUR, maksimalni pa na višini 102.543 EUR. Osebe z dvojnimi statusom samozaposlenega in zaposlenega pridobijo vse zdravstvene pravice z zavarovanjem v okviru zaposlitve in jim ni treba vplačevati dodatnih prispevkov iz naslova samozaposlitve. Za zaposlene delodajalci plačujejo prispevke s stopnjo 2,2 % od dohodka zaposlenega.

Pogoji za pridobitev denarnega nadomestila na »nove« kategorije samozaposlenih se močno razlikujejo od pogojev zaposlenih:

1. vsaj trije meseci plačanih prispevkov v 12 mesecih pred odhodom z dela zaradi bolezni;

45 Italija: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_it_en.pdf (8. 4. 2020), str. 6–8.

46 Glej prav tam, str. 4.

2. prihodek v letu pred hospitalizacijo/odhodom z dela zaradi bolezni ne sme biti višji od 71.780,1 EUR, kar ustreza 70 % najvišje možne letne pokojnine, ki je v letu 2019 znašala 102.543 EUR.

Izplačilo bolniškega nadomestila pripadnikom »novih« kategorij samozaposlenih je omejeno z naslednjima praviloma:

1. V primeru bolezni lahko pokriva največ 1/6 zavarovanega delovnega obdobja oz. 61 dni na leto, v primeru hospitalizacije pa največ 180 dni na leto.
2. Višina dnevnega nadomestila za odsotnost z dela zaradi bolezni je odmerjena v določenih odstotkih od zneska 280,94 EUR, ki ustreza dnevni deležu najvišje možne letne pokojnine (102.543 EUR): 4 % navedenega zneska v primeru 3–4 mesecev vplačanih prispevkov v 12 mesecih pred odhodom z dela zaradi bolezni, 6 % v primeru 5–8 mesecev in 8 % v primeru 9–12 mesecev vplačanih prispevkov v 12 mesecih pred odhodom z dela zaradi bolezni. V primeru hospitalizacije so ti odstotki podvojeni.

Primerjava časovnega nastopa pravice do izplačila bolniškega nadomestila:

	Avstrija	Francija	Nemčija	Španija	Portugalska	Italija
Zaposleni	4. dan	4. dan	od 1. dneva zdravniškega potrdila o bolezni in za ves čas okrevanja, ki ga odredi zdravnik (prvih 6 tednov v breme delodajalca)	4. dan	4. dan	4. dan
Samozaposleni	43. dan	8. dan ali 4. dan, če so hospitalizirani	s 7. tednom, razen če ima sklenjeno zasebno dodatno zavarovanje	4. dan,	11. dan	4. dan* ali 1. dan, če so hospitalizirani

* Zavarovani po shemi »Gestione Separata«

Literatura in viri

- ABA, Work in Austria: Social welfare & health system. Dostopno prek: <https://www.workinaustria.com/en/why-austria/social-welfare-health-system> (25. 6. 2020).
- Academics.com: Austria's income tax rate: dostopno prek: https://www.academics.com/guide/income-tax-austria#subnav_austrias_income_tax_rate (25. 6. 2020).
- AMEXA: Obvezno zdravstveno zavarovanje za kmete v Franciji. Dostopno prek: <http://www.terresdeurope.net/en/agricultural-social-cover-france-farmers-health-insurance-contributions.asp> (14. 3. 2020).

- Bagari, S. (2018). Delovno- in socialnopravni vidiki nestandardnih oblik zaposlitve v luči tveganja za prekarnost. V: *Pravna praksa*, 49–50, 42–43.
- Bagari, S. (2019). Pravice in obveznosti v nestandardnih oblikah dela v sistemu socialnih zavarovanj. V: *Delavci in delodajalci*, XIX, 2–3, 275–295.
- Euraxess Austria, Taxation and Salaries. Dostopno prek: <https://www.euraxess.at/austria/information-assistance/taxation-and-salaries> (25. 6. 2020).
- Eurofound (2018), Annual review of working life 2017, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound (2019), Annual review of working life 2018, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- European Commission, Access to social protection for workers and the self-employed: best practice examples from EU Member States, Publications Office of European Union, Luxembourg, 2018. Dostopno prek: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8157&furtherPubs=yes> (14. 3. 2020).
- European Commission, Directorate-General for Employment, social affairs and inclusion. Dostopno prek: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=en> (26. 3. 2020).
- European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion: Your rights country by country. Dostopno prek: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=en> (28. 3. 2020).
- Evropski ekonomsko-socialni odbor: Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog priporočila Sveta o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite, št. 2018/C 440/22, (20. 9. 2018).
- Evropski parlament: Resolucija Evropskega parlamenta o socialnem varstvu za vse, tudi za samozaposlene delavce, št. 2013/2111 (14. 1. 2014).
- Federal Ministry Republic of Austria, Finance, Tax Exemptions. Dostopno prek: <https://www.bmf.gv.at/en/topics/taxation/insurance-tax/tax-exemptions.html> (25. 6. 2020).
- Fink, M., in Nagl, W. (2018). Austria: How social protection rules affect self-employed and independent contractors. V: *OECD, The Future of Social Protection: What Works for Non-standard Workers?*, OECD Publishing, Paris.
- Gestione Separata, Istituto Nazionale Previdenza Sociale. Dostopno prek: <https://www.inps.it/nuovoportaleinps/default.aspx?itemdir=45795> (26. 3. 2020).
- IAS – Indexante dos Apoios Sociais [the indexing reference of *social* support]: Portugal – Family expenses relating to children and young persons. Dostopno prek: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1125&langId=en&intPageId=4732> (14. 3. 2020).
- KMPG, Austria - Other taxes and levies. Dostopno prek: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2011/12/austria-other-taxes-levie.html> (25. 6. 2020).
- Konvencija MOD št. 102 o minimalnih normah socialne varnosti, Ur. l. FLRJ-MP, št. 1/1955. Dostopno prek: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C102 (14. 3. 2020).
- Living and working in Austria: Income and taxation. dostopno prek: <https://www.migration.gv.at/en/living-and-working-in-austria/austria-at-a-glance/income-and-taxation/> (25. 6. 2020).

- MISSOC – skupni informacijski sistem EU na področju socialne varnosti, ki obravnava sisteme posameznih držav. Dostopno prek: https://www.missoc.org/missoc-database/self-employed/?fbclid=IwAR0gI_1mOjYXqiVDsxr6Yx9FXs9pkJfGIua56-Xfp9HBJ3OSMw6gq_pevDk (4. 3. 2020).
- Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o novih težnjah na področju samozaposlovanja: Poseben položaj ekonomsko odvisnih samozaposlenih (mnenje na lastno pobudo), št. 2011/C 18/08. Dostopno prek: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2011.018.01.0044.01.SLV (14. 3. 2020).
- Mutual Information System on Social Protection MISSOC, Social protection for the self-employed: Austria, julij 2019 update. Dostopno prek: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_at_en.pdf (14. 3. 2020).
- Mutual Information System on Social Protection MISSOC, Social protection for the self-employed: Denmark, julij 2019. Dostopno prek: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_dk_en.pdf (14. 3. 2020).
- Mutual Information System on Social Protection MISSOC, Social protection for the self-employed: France, julij 2019. Dostopno prek: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_fr_en.pdf (14. 3. 2020).
- Mutual Information System on Social Protection MISSOC, Social protection for the self-employed: Italy, julij 2019. Dostopno prek: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_it_en.pdf (14. 3. 2020).
- Mutual Information System on Social Protection MISSOC, Social protection for the self-employed: Portugal, julij 2019. Dostopno prek: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_pt_en.pdf (14. 3. 2020).
- Mutual Information System on Social Protection, MISSOC, Social protection for the self-employed: Slovenia, julij 2019. Dostopno prek: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_si_en.pdf (11. 3. 2020).
- Mutual Information System on Social Protection MISSOC, Social protection for the self-employed: Spain, julij 2019. Dostopno prek: https://www.missoc.org/documents/self-employed/2019_07/self_1907_es_en.pdf (14. 3. 2020).
- OECD Tax Database Explanatory Annex. Dostopno prek: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database/social-security-contributions-explanatory-annex.pdf> (24. 6. 2020).
- OECD Tax Database Explanatory Annex, Part III Social Security Contributions. Dostopno prek: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database/social-security-contributions-explanatory-annex.pdf> (25. 6. 2020).
- Österreichische Gesundheitskasse. Dostopno prek: <https://www.gesundheitskasse.at/cds/content/?contentid=10007.837828&portal=oegkwportal> (25. 6. 2020).
- Priporočila Sveta z dne 8. novembra 2019 o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite, št. 2019/C 387/01. Dostopno prek: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2019:387:FULL&from=SL> (14. 3. 2020).
- Pupis, R. (2016). *Primerjava obdavčitve samostojnih podjetnikov v Republiki Sloveniji in Republiki Avstriji: diplomsko delo*. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta. Dostopno prek: http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/pupis14832.pdf (24. 6. 2020).

- Rajgelj, B. (2018). Pravni vidiki prekarizacije trga dela. V: Stanojević, M., in Furlan, S. (ur.) *(Ne)dostojno delo: prekarizacija standardnega in nestandardnega zaposlovanja v Sloveniji*, 283–331. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Ravanelli, C. Ammalarsi da autonomi, *Corriere.it*, 14. 9. 2019. Dostopno prek: https://www.corriere.it/salute/19_ottobre_14/ammalarsi-autonomi-04227aac-e2a8-11e9-9830-af2de6b1f945.shtml?refresh_ce-cp (28. 3. 2020).
- Senčur, D. (2017). Delovno pravni vidiki prostega pretoka oseb, storitev in kapitala. *Anali PAZU HD*, 3(2), 43–62.
- Senčur, D. (2014). Samozaposleni, ekonomsko odvisne osebe in obstoj delovnega razmerja. *Delavci in Delodajalci*, 14(2–3), 201–211.
- Statistični urad Republike Slovenije, Stroški dela po socioekonomskih značilnostih zaposlenih in samozaposlenih, Slovenija, 2019. Dostopno prek: https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc_07_trg_dela_10_place_25_07151_indeks_stroski_dela/0715101S.px/ (24. 3. 2020).
- Strban, G. (2008). Socialna varnost oseb, aktivnih zunaj delovnega razmerja. *Delavci in delodajalci*, 8(2–3), 345–366.
- Strban, G. (2019). Vpliv standardov MOD na slovenski sistem socialne varnosti. *Delavci in Delodajalci*, 19(4), 459–470.
- SV, Österreichische Sozialversicherung. Dostopno prek: <https://www.sozialversicherung.at/cdscontent/?contentid=10007.821615&portal=svportal> (25. 6. 2020).
- Svet Evropske unije: Priporočilo Sveta o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite 2019/C 387/01, (8. 11. 2019).
- SVS, die Sozialversicherung der Selbständigen. Dostopno prek: <https://www.svs.at/cdscontent/?contentid=10007.816825&portal=svsportal> (25. 6. 2020).
- Virtual Vienna: Social Security. Dostopno prek: <https://www.virtualvienna.net/working-in-vienna/social-security/> (25. 6. 2020).
- Wikipedia, Taxation in Austria. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Taxation_in_Austria (25. 6. 2020).
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije: Vrste pravic v obveznem zdravstvenem zavarovanju. Dostopno prek: https://zavarovanec.zzzs.si/wps/portal/portali/azos/pravice_ozz_ioz/vrste_pravic!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAFljo8zizQx8HT-08DQw9_J29zQw8jQ1CDU2dnQ0NLIz0C7IdFQfHkTrNg/ (11. 3. 2020).
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije: Zadržanje pravic nerednim plačnikom. Dostopno prek: <https://zavezanec.zzzs.si/wps/portal/portali/azap/prispevki-za-obvezno-zdravstveno-zavarovanje/zadrzanje-pravic-nerednim-placnikom-prispevkov> (11. 3. 2020).